

Kulturskolan magasin

NR 5.2020

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

Rockband
i Solna

»Älskar känslan
av att spela
en bra låt«

SPELA
PÅ SKOLTID

Politiskt
stillestånd eller
fortsättning följer?

BOLLNÄS
KULTURSKOLA

Samverkan & gemenskap
bygger stark tradition

»Kulturskolerådet menar att det är högst realistiskt att Sverige precis som övriga Norden inte stänger dörren för kulturskola under skoltid.«

Jalle Lorensen,
Kulturskolerådets ordförande

Spela på skoltid – en gång till

LÅT MIG INLEDA med ett utdrag ur den danska skollagen:

Stk. 9. Efter anmodning från föräldrene, jf. § 54, kan skolens leder tillåta, at en elev i begrænset omfang opfylder sin under visningspligt ved at deltage i undervisning i en kommunal eller statsligt støttet musikskole eller ved eliteidrætsudøvelse i en idrætsforening.

Danmark har inskrivet i sin skollag att skolledaren kan ge barn möjlighet att delta i kulturskolans undervisning. Kulturskolerådet vill att regeringen ser över vår skollag så att vi får samma möjlighet i Sverige. Om Danmark kan, varför inte Sverige? I flera kommuner är det ju så att barns möjligheter att delta skulle begränsas avsevärt om inte undervisning kan ske under skoltid. Vi behöver ha en flexibel skollag där detta kan avgöras lokalt utifrån de unika förutsättningar som varje kommun har!

Även i Finland, Island och Norge inser myndigheterna att kulturskolan inte behöver vara ett hot för att unga inte ska nå målen i läroplanerna. Därför får också eleverna vid behov delta i kulturskoleverksamhet under skoltid. Låt oss få gör detsamma!

Visst finns det frågeställningar. Hur blir det med gruppundervisning? Funkar det för andra konstituttryck än musik? Kan en sådan möjlighet användas för att stötta unga som har det

kämpigt med att nå skolans kunskapsmål? Dessa frågeställningar ska vi ta på allvar och hitta lösningar på. Utgångspunkten måste ändå vara att detta ska kunna lösas lokalt och att statliga myndigheter inte ska slå sönder fungerande verksamheter!

I detta nummer av Kulturskolan Magasin skriver vi om vad som händer i frågan just nu. Och vårt ställningstagande är glasklart: Kulturskolerådet menar att det är högst realistiskt att Sverige precis som övriga Norden inte stänger dörren för kulturskola under skoltid. Försvåra inte ungas jämlika tillgång till kulturutövande!

Jalle

I DETTA NUMMER

- 7 Krönika: Anledningen att finnas
- 8 Min kulturskola: Rockband i Solna
- 12 Spela på skoltid
- 16 Karlaskoga gör saker ihop
- 20 Landet runt: Samverkan och gemenskap i Bollnäs

Bagatell

musikprodukter

Corona - Covid 19 skydd

Skydd för personal och elever.

Nu har vi fått hem en ny sändning av våra plexi-glas-skärmar som fungerar perfekt som skydd.

Skärmarna har måtten 1400 x 800 x 6 mm.

Mycket enkelt att flytta tack vare stativ med hjul.

När pandemin är över kan ni återanvända skärmarna till Akustik-skärmar mellan div instrument.

På grund av stor efterfrågan av plexiglas i runt hela världen har vi ett begränsat antal så gör din bokning snarast.

Bagatell 1

Från
7 500 kr

En vagn
kommer lastad...
med världens mest sålda notställ

- Liten vagn + 12 notställ
- Mellan vagn + 18 notställ
- Stor vagn + 18 notställ

Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande
med bl.a. 85 %
av den ameri-
kanska marknaden och
75 % av den franska.
Inga skruvar - bara att
dra upp och ner.
Snygg design som
passar i alla miljöer.
Finns i olika modeller

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

450:-

"Nothajen" slukar alla dina notblad,
böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

ORKESTER / KÖRSTOL

"Sitt rätt"

Bagatell 5

TELESKOP DIRIGENT REGAL

Flaggskeppet
bland våra
dirigentnotställ.

Bagatell 6

PIANO PALLAR

BACH

AMADEUS

Något mindre och
smidigare än store-
bror, men absolut lika
stabil och solid.

LJUDKABIN

Ljudisolerade övningsrum som man enkelt monterar själv.

- När man vill öva utan att störa sin omgivning - eller undvika att själv bli störd.
- Levereras i byggsats.
- Finns i flera storlekar.
- Dörrar, fönster, belysning och ventilation.

Tel 0523-22517
Sparta System AB

Det finns mer på vår hemsida
www.spartasystem.se

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har bläsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

MUSICA
bläsexperten

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se

YAMAHA
The best you can get

Välkommen till

Barnens musikbutik.se

Kul och musikriktiga instrument!
Även musikböcker, presentartiklar,
tillbehör mm.

www.barnensmusikbutik.se

ANNONSERA!

ANNONSER@KULTURSKOLERADET.SE

Höstens nyheter

Vi har utvidgat vårt sortiment och övertagit **ECHO MUSIKS** lager av flöjtnoter och noter för övrigt träblås. Kontakta oss gärna.

Nytt från förlaget:

LÅTLÅDAN

är en sångbok med 43 nyskrivna sånger för dig som sjunger med barn. Sånger för alla tillfällen, i bra tonarter och med bra texter. Noter, text och ackord.

MITT FÖRSTA PIANOÄVENTYR

Här är del ett i Helene Olaisons pianoskola för unga elever. Väckande nya melodier, saga, många övningar och spel på gehör kombinerat med spel efter noter.

031-96 32 00 www.musikskolan.se

IB WAHLSTRÖM

Beställ skolkatalog!

HÖSTEN 2020

ibwahlstrom.se

Kulturskoledagarna 2021

KONFERENSEN kommer att bli digital i år och tema kommer att vara ungas rättigheter, delaktighet och inflytande. Konferensen arrangeras i år av Kulturskolerådet och Kulturskolecentrum. Vi hoppas kunna arrangera fysiska träffar snart igen men arbetar nu för att sätta samman en spännande och givande digital konferens. Konferensen kommer att vara helt kostnadsfri och arrangeras 24-25 mars. Mer information om program och innehåll kommer ut under hösten i våra kanaler.

Nytt projekt ska förebygga psykisk ohälsa

KULTURSKOLERÅDETS nya utvecklingsprojekt ska skapa möjligheter till att förebygga psykisk ohälsa med kulturskolan som resurs. Projektet finansieras av Arvsfonden och kommer pågå under tre år. Verksamhet kommer bedrivas i kulturskolor från Västerbotten, Södermanland och Östergötland. I satsningen får kulturskolor i cirka 30 kommuner pröva nya metoder och arbetssätt, exempelvis Kulturskola på recept som handlar om att elever med psykisk ohälsa får förtur till kulturskolan samt samarbete med Elevhälsan. En viktig del av projektet är också att involvera ledningen för att säkerställa att det går att bedriva en stöttande undervisning. Läs mer på kulturskoleradet.se

Kulturskolan och GDPR

MÅNGA KULTURSKOLOR har ett system där elever eller föräldrar får ta ställning via anmälan till en kurs om att det är ok att barn kan få synas på foto eller film. I vissa kommuner har nu frågan kommit upp om detta funkar utifrån GDPR. Susanne Svanholm, jurist på Sveriges Kommuner och regioner (SKR) är insatt i frågan. Och hon förklarar att samtycke vid kursanmälan fungerar. — Det är helt enligt regelverket att eleverna och vårdnadshavare lämnar samtycke. Det är en av de lagliga grunderna som kulturskolan kan stödja sig på i GDPR, säger Susanne. Läs mer på kulturskoleradet.se

FORTSÄTTNING FÖLJER...

EN TÄVLING I ÖRESUNDSREGIONEN FÖR UNGA KLASSISKE MUSIKER UNDER 21 ÅR

Öresunds Solist 2021

BLÅS OCH STRÅK

UTTAGNING I SVERIGE
lördagen den 23 januari 2021
på Kulturskolan Lund

UTTAGNING I DANMARK
lördagen den 16 januari 2021
på Københavns Musikskole

FINAL
söndagen den 7 mars 2021 på Ishøj Kulturskole
Vejedalen 9, 2635 Ishøj, Danmark

ANMÄLAN
online på www.oresunds-solist.com
senast den 25 november 2020

www.oresunds-solist.com

Christine Adhiambo
Rosodlare, Kenya

FÖRSÖRJNING OCH FRAMTIDSHOPP. DET BÖRJAR MED FAIRTRADE!

Varje gång du väljer Fairtrade-märkt bidrar du till att odlare och anställda kan förbättra sina arbets- och levnadsvillkor.

Läs mer på fairtrade.se

MUSIKBÖCKER FRÅN NOTFABRIKEN

www.notfabriken.se

Nyhet!

Julmelodier
klarinettr/trumpet

Julmelodier
flöjt

Julmelodier
altsax

Ljudfiler online!

Julmelodier

för altsax, flöjt och klarinettr/trumpet

av Anders Norén

Julmelodier innehåller 35 välkända julsånger för de vanligaste blåsinstrumenten: flöjt, altsax och klarinettr/trumpet. Det finns ett häfte för varje instrument.

Melodierna har olika svårighetsgrader, från enkla till lite mer avancerade stycken. Några av styckena har en andrastämma som kan spelas av någon annan på samma instrument eller på ett av de andra instrumenten.

De flesta melodierna är inspelade och finns tillgängliga på Spotify, Deezer och Tidal samt för digital nedladdning på iTunes och Google Play.

Ur innehållet: *Away In A Manger*, *Betlehems stjärna*, *En stjärna lyser så klar*, *Frosty The Snowman*, *Himlen i min famn*, *Jingle Bell Rock*, *Joy To The World*, *Julen är här*, *Karl-Bertil Jonsson 14 år*, *Koppången*, *We Wish You A Merry Christmas*, *White Christmas* m fl.

DET ÄR SÅ JAG SÄGER DET

Åsa Lundmark
Regional kulturskole-
samordnare i Norrbotten

Anledningen att finnas

PÅ JAPANSKA FINNS ett intressant koncept: Ikigai. Det betyder ungefär »anledningen att finnas». Oftast används begreppet för individer som hjälp att hitta sin plats i livet, den magiska skärningspunkten mellan passion, uppdrag, yrke och kall. Det är en relevant tankemodell att använda på vilken organisation som helst, kulturskolan inte minst; Vad är det vi är bra på? Vad kan vi få betalt för? Vad älskar vår tänkta målgrupp? Och sist men inte minst: Vad behöver världen?

Vad är då kulturskolans Ikigai? I mitt försök att hitta den vänder jag mig till propositionen för nationella kulturskolestrategin. Jag blir besviken. Här besvaras egentligen bara ett av perspektiven – fast tvärt om – Vad staten vill hjälpa oss bli bättre på. Övriga aspekter överlämnas till respektive kommun.

När jag samlat de kommunala uppdragsbeskrivningarna för kulturskolan i mitt län så känns den där magiska kontrapunkten ännu längre bort. Det är bara en tredjedel av kommunerna som har politiskt antagna (uppdrags) beskrivningar för kulturskolan. De varierar kraftigt i både omfattning och nivå. Gissningsvis ser det likadant ut på många håll i landet.

JAG DRAR DESPERAT mitt sista kort – vanligt folk. Jag frågar »Vad är kulturskolan?» på sociala medier. Och nu händer det grejer. Folk pratar om alla ikigaimodellens utgångspunkter. Kort sagt: de diskuterar kulturskolans kvaliteter av hjärtans

»Själ verkar i sammanhanget betyda hur kulturutövande kan ge en djupare utveckling hos person, grupp och samhälle bortom betyg och tillväxt.«

lust. De pratar om barnen, deras utveckling – mest personlig men även konstnärlig. De pratar om samhällets behov av kultur och skatteåterbäring. Ett så omodernt ord som SJÄL är klart överrepresenterat i diskussionstråden (nämns för övrigt noll gånger i propositionen). Själ verkar i sammanhanget betyda hur kulturutövande kan ge en djupare utveckling hos person, grupp och samhälle bortom betyg och tillväxt.

KRITISKA RÖSTER saknas inte heller. Det uppstår en intressant diskussion i frågetråden om huruvida kulturskolan är homogen, normstyrd och ouppdaterad i 2000-talets Sverige. Givetvis är perspektivet Generation Blockflöjt allstädes närvarande likt »a ghost from Christmas past». Jag väljer att se det som dåtidens ikigai.

Säga vad en vill, i blockflöjtskontexten fanns en tydlighet. Vårt ikigai var att vi lärde barn spela instrument.

Idag är vår anledning att finnas till så mycket större. Vad den meningen är måste vi diskutera och definiera – tillsammans. Vi måste våga spegla kulturskolornas verksamhet i samhällets förståelse och möta den med idéer som skapar ny erfarenhet och en ny definition, om och om igen. Vi kan kalla det hermeneutik, kvalitetssäkring eller något annat. Det handlar om skattebetalarnas förväntade kvaliteter på vår verksamhet och de finns därute, tro mig! ■

A photograph of two young men in a music studio. The man on the left, wearing a green t-shirt, is playing a red and yellow electric guitar. The man on the right, wearing a grey and black hoodie and blue jeans, is playing a dark electric guitar. They are standing in front of a black piano. A large black Marshall amplifier is on the floor. A large black speaker is mounted on the wall. The room has blue and grey acoustic panels on the wall. A framed picture of a person is on the wall. A drum set is partially visible in the foreground. The text "INTE IDAS SOMMARVISA" is overlaid in large white letters.

INTE IDAS SOMMARVISA

Max Löfstrand, Tristan Michaeli och Axel Tennström spelar i band på Solna kulturskola - de har varit med olika länge, de har sammanförts av sin lärare Björn, men de är ett band.

Tristan, Axel, Max och Leo spelar i rockband, i kulturskolan i Solna. Kombinationen band-kultur och kulturskola är inte alltid självklar, men här möts lärarledd kurs och bandet där alla säger sitt, och som snarare repar än har lektion. Och det funkade fint.

text & foto David Berjlund

»GÅ IN GENOM huvudentrén och sedan rakt fram, det står trummor på dörren«.

Mejlinstruktionerna från Björn Enegård på Kulturskolan i Solna är tydliga, lite i onödan: det hörs en bit ut i korridoren var *bandet* repar. Det hörs också att det är rock det handlar om, och att bandet därinne är tigt.

De spelade Europas *Halfway to Heaven*, berättar de när jag kommer in, och det är en bra fingervisning om inriktningen. Nästa låt är också av Europe, *Seventh Sign*. Trummisen Axel Tennström räknar in - »en, två, entvårefyr« - och sedan lägger han en mycket stadig grund tillsammans med Björn, som har fått greppa basen idag, eftersom Leo som brukar spela den är borta. Max Löfstrand och Tristan Michaeli spelar gitarr, Tristan sjunger också - det blir lite growl på slutet.

Efteråt säger Björn att det var koncentrerat och bra. Fast lite stressat i övergångarna kanske? De tar den igen, aningen mer avslappnat.

TRISTAN GÅR I ÅTTAN, Max i sjuan och Axel i sexan, de bor i Solna allihop, går på olika skolor, och har egentligen lärt känna varann här i kulturskolans replokal.

- Det kan vara tre eller fyra år sedan jag började spela här, med Björn, en annan gitarrist, en basist och en trummis, säger Tristan, och ➔

berättar sedan om hur bandmedlemmar kommit och gått genom åren, innan Axel kom.

– Jag började för två år sedan, säger han.

– Ja, och lite senare Leo, och så för några veckor sedan började du, Max, säger Tristan, och påpekar sedan att Max har lärt sig snabbt, jämfört med många andra.

DET ÄR BJÖRN som har plockat ihop bandet, och han leder alltihop.

– Han lyssnar, och säger vad vi ska tänka på och vad vi ska göra, säger Axel.

Som de beskriver det är Björn en i bandet, och samtidigt lite bredvid. Det verkar fungera fint. Men är det en lektion de har, eller repar de? Inte helt lätt att avgöra.

– Fast »repa« låter ju coolare, säger Tristan.

Det är något speciellt med att spela i band, det är tydligt. De jämför med dagläger där man får prova på, eller med att folk som lärt sig en

låt på varsitt håll sedan ses och spelar upp den ... och att vara i band och repa ihop är något annat. Och det är viktigt. Tristan säger att det är inget fel att till exempel spela i orkester, men han vill att det ska vara mindre.

– Det blir lite lugnare då, alla kan säga sin åsikt.

Ni styr tillsammans?

– Ja.

**»Samtidigt kom jag
in i det här som jag
tidigare tyckt varit så
fjantigt ... growling.
Det tycker jag är
as-nice nu«**

NU BÖRjade DET INTE med bandet. Alla tre här har föräldrar som musicerar, och Axel berättar om hur han spelat på kuddar och burkar och ... om-

Gitarren kommer i första hand, men Tristan Michaeli sjunger också, sedan några månader. Och growlar. »Det tyckte jag var jätte-fjantigt förut.«

givningen, typ, sedan han var jätteliten.

– Så fick jag trumset när jag skulle fylla sex, och sedan började jag på musikskolan.

För Tristan började det också tidigt, han var intresserad av själva gitarrerna och lärde sig en del på egen hand. Tillräckligt, tyckte han, men gick ändå till slut med på föräldrarnas förslag att han skulle ta lektioner. Och då blev det bättre, säger han.

– Det var när jag började med det, när jag var nio eller tio, som jag började spela gitarr på riktigt.

För Max är The Beatles en tydlig orsak till att han är här.

– Jag lyssnar mycket på dem, min pappa har spelat en del, och jag har sett filmen Yesterday, och först spelade jag akustisk gitarr. Men Beatles har ju elgitarrer, så ... då ville jag också spela det.

Nu har han börjat lyssna på Mötley Crüe också, kanske lite inspirerad av de andra i bandet – för det är hårdrock och metal som de spelar, och lyssnar på. Riffig, hård musik, och gärna melodisk.

Axel berättar om hur han skulle sjunga Idas sommarvisa som inträdesprov till en musikskola en gång, det drar ner stora skratt från de andra – Idas sommarvisa är liksom inte deras grej. Tristan nämner Metallica och Rammstein som viktiga band, och Breaking Benjamin.

– Det var de som inspirerade mig att börja sjunga, för de har en fantastiskt bra sångare. Och samtidigt kom jag in i det här som jag tidigare tyckt varit så fäntigt ... growling. Det tycker jag är as-nice nu.

Men det är svårt?

– Det är svårt ... och jag försöker, säger han, och Max och Axel nickar, och säger att han gör det bra.

BREDVID MUSIKEN och skolan idrottar alla tre - Axel spelar fotboll, Tristan kampsportar och Max fäktas med värja. Men det är musiken som är viktig.

När jag frågar varför det är så bra att spela kommer först ett gemensamt bandljud av oförståelse: hur skulle man kunna säga det?

– Jag vet inte, säger Max

Men du tycker om att spela?

– Ja.

Varför?

– För att ... jag blir glad av att spela, säger han, och ser faktiskt lycklig ut, och Axel tar vid:

Axel Tennström är 12 och spelar trummor nästan jämt. Han vill jobba med musik. »Vad ska jag annars göra? Jag vill inte sitta på kontor.«

– Jag älskar känslan när man hör en bra låt, och att spela själv också ... jag gillar det bara, det är mitt liv.

– Ja, när man kommit in i ett flow ... säger Tristan.

– ... man vill bara fortsätta, säger Axel.

– Exakt. Jag spelar inte för att jag vill eller för att bli bättre, jag måste. Jag är beroende, typ, säger Tristan.

DE SPELAR MYCKET hemma, möjligen är någon granne lite irriterad på högljutt gitarr- och trumspel, tror de, och ler. På Kulturskolans scen har de spelat för mer frivillig publik, och nu repar de inför en inspelning. Det blir nog roligt, ingen av dem har spelat in tillsammans med andra än, bara hemma, var och en för sig.

Och sedan *kanske* bandet skaffar sig ett namn, och *kanske* skriver låtar och blir kända och slår ... Det som är säkert är att det inte finns några planer på att sluta med musik. Band i Kulturskolan är man inte hur länge som helst, men musiken är självklar. Tristan säger i och för sig att det kan vara rätt svårt att lyckas som musiker – »då blir det Donken« – och Max tänker nog ha en annan plan *också*, men musikerbanan lockar. Och Axel låter benhårt övertygad:

– Jag vill bli musiker, jobba med att spela musik. Vad ska jag annars göra? Jag vill inte sitta på kontor. ■

SPELA PÅ SKOLTID

Frågan om kulturskoleundervisning under skoldagen har diskuterats sedan förra året. Då vitesförelade Skolinspektionen Gislaveds kommun då musikskolan som så många andra, lät sina elever gå ifrån undervisning på skoltid för att ta musiklektioner. Många kulturskolor har påverkats sedan inspektionens beslut, men politiskt står det fortfarande stilla.

text Bodil Lundmark, foto Sara Uddemar

Veronika Lorentzson är musikskolechef i Gislaved. I musikskolan undervisar ett 30-tal lärare cirka 750 elever.

– **VI HAR FLER** barn som har slutat i år än förra året, och många uppger att det inte går att hitta en tid som fungerar. Personalen har fått intensiva eftermiddagar med en försämrad arbetsmiljö eftersom vi försöker få in fler elever på kortare tid, berättar Veronika Lorentzson, musikskolechef i Gislaved.

– Vi är inte nöjda med situationen och väntar ju på möjligheten att skollagen kan justeras. Det handlar inte bara om att elever slutar på grund av detta. Det skapar också problem med rekryteringen av personal på mindre orter. Om man är en del av ett levande musik- och kulturliv på en mindre ort, så går det tyvärr inte att kombinera det med utökat kvällsarbete.

SVERIGES KOMMUNER och Regioner har nu valt att inte driva frågan om att förändra skollagen vidare till sin styrelse, vilket krävs för att det ska bli lagligt att spela på skoltid. Alex Bergström, ordförande i Kulturbereidningen på SKR menar emellertid att väldigt få är nöjda med läget.

– Om vi inte hade haft pandemin så tror jag att vi hade varit vidare. Nu är det dock så

Musikskolan Gislaved har 700 elever i olika åldrar och ger alla elever från årskurs 3 möjlighet att sjunga eller spela ett instrument.

att frågan tyvärr har pausats. Men saken är absolut inte klar. Vi är angelägna och bekymrade över detta och konsekvenserna efter beslutet för Gislaved. Särskilt bekymmersamt för de som följer beslutet till 100 % – en del är mer pragmatiska och det tycker jag att man kan våga vara. Förra veckan var vi till exempel i Uddevalla och lyfte frågan – skillanden mellan och stad och land är ju

»Vi har fler barn som har slutat i år än förra året, och många uppger att det inte går att hitta en tid som fungerar.«

VERONIKA LORENTZSON

oerhört viktigt i den här frågan då det ju står stenhårt emellan dessa, förklarar Alex Bergström.

NÅGOT SOM Veronika Lorentzson, musikskolechef i Gislaved håller med om.

– Ja, jag har skrivit ett brev till ministern för att lyfta detta. Det handlar inte bara om oss utan om alla glesbygskommuner.

I en mindre kommun så bیدrar Musik- eller kultursko-

lan verkligen till ett levande musik- och kulturliv om det ges rätt förutsättningar – och det kan ju vara en avgörande faktor för att folk faktiskt vill flytta in i kommunen! Politikerna lokalt har alltid förordat Musikskolan och det stödet är såklart jätteviktigt.

– I glesbygd så är varje pedagog i verksamheten så viktig för musik och kulturliv. Varje kulturpedagog håller upp kulturlivet på ett helt annat sätt än i en större kommun. Och med läget nu blir det svårare att få pedagoger med kompetens →

och med rätt behörighet. Det blir en kvalitetsskillnad. Och det vill ju ingen se. Barnkonventionen talar ju för allas lika rättigheter. Möjligheten till att ta del av och utöva kultur måste finnas för alla – det är det vi kämpar för.

– **HOS OSS HAR** detta även fått effekten att några ensembler är vilande, vi anser att ensembleverksamheten är väldigt viktig och vi har ett uppdrag att bygga upp en rik ensemble- och orkesterverksamhet. Kommunen har satsat mycket hos oss och vi har bra resurser, lokaler och utrustning. Och vi behöver skollagsjusteringen om vi ska kunna bevara den fina verk-

»Detta slår blint mot ungdomarna – dels går det helt emot målet att nå ut bredare bland de unga. Dels finns det en överhängande risk att man tappar professionen som eleverna möter.«

ALEX BERGSTRÖM

samhet vi har byggt upp, säger Veronika Lorentzon.

BÅDE MUSIKSKOLECHEFEN i Gislaved och Region Norrbotten har skrivit öppna brev till utbildningsministern men inte fått svar på frågan om möjligheterna till en justering av skollagen. Kulturskolerådet har också bett om en kommentar men Utbildningsminister Anna Ekström svar är fortfarande samma – att det är självklart att kulturskolans undervisning ska kunna ske inom ramen för elevernas skoldag eller i nära anslutning till den.

Och att det är positivt att kulturskolan bedriver sin under-

visning på skolorna så att elever inte behöver vara beroende av att ta sig till en annan plats, kanske långt ifrån sitt hem, för att ta del av kulturskolans verksamhet. Och även kulturdepartementet håller med och anser att berörda huvudmän och verksamheter behöver använda organisatoriska lösningar som främjar deltagande i kulturskolans verksamhet och samtidigt är förenliga med elevernas rätt till sin garanterade undervisningstid.

SAMTIDIGT HAR INTE Socialdemokraterna velat justera skollagen vilket gör att utbildningsministerns svar verkligen är »ett slag i luften« enligt Torgny Sandgren, generalsekretärare på Kulturskolerådet.

Ja det är ju på samma plats vi står fortfarande, och undrar

Musikskolan har ett trettiootal orkestrar och grupper; fem stråkorkestrar, två blåsorkestrar, gitarrorkester, slagverksorkester, kör, drill- och musikgrupper.

vad som hände. För att få tillbaka möjligheten att spela på skoltid så verkar ju en ändring av lagen nödvändig, och att hitta en lösning som till exempel den danska modellen. Nu hoppas vi att regeringen tar tag i detta och prioriterar frågan, säger Torgny Sandgren.

Men ett antal socialdemokrater är nu ändå drivande för en förändring kan man läsa i några av de motioner som kommit in innan den allmänna motionstiden gick ut den 6 oktober. Linus Sköld och Ida Karkiainen (s) skriver i sin motion »Lagreglera kulturskolan« att Kulturskolan skulle behöva lagregleras, med fördel som ett skolformskapitel i skollagen för att vinna status som skolform och tillgängliggöras för alla barn.

DE LYFTER FLERA problem med dagens modell som behörighetsregler för lärarna, deltagaravgifter, men också frågan om skolplikt och deltagande i kulturskolans verksamhet som de anser bör kunna lösas. Elin Gustafsson (s) skriver i sin motion »Kulturskola i hela landet«

– Det får aldrig bli en fråga om barnets bakgrund eller var familjen bor när det gäller tillgång till kulturskola både i form om plats men också kostnad.

ALEX BERGSTRÖM, kulturberedningens ordförande på SKR anser att det är bekymmersamt att frågan inte är löst.

– Det är en svår fråga och en brottningsmatch mellan kulturen och utbildningen men jag hade hoppats på mer pragmatism i den här frågan.

Vad skulle krävas för att något skulle hända i frågan?

– Pandemin, den hänger tyvärr över allt just nu. Men Utbildningsminister Anna Ekström och Kulturminister Amanda Lind är ju medvetna om den här frågan. Förhoppningvis tar Regeringskansliet själva tag i detta och då kan vi blir mer en remissinstans. Då kan vi komma framåt i frågan så att vi till exempel tar fram riktlinjer. Det skulle kunna bli en variant av den danska lösningen.

– Men att vi behöver hitta en lösning – det är uppenbart. Detta slår blint mot ungdomarna – dels går det helt emot målet att nå ut bredare bland de unga. Dels finns det en överhängande risk att man tappar professionen som eleverna möter.

Långsiktigt kan det här få allvarliga konsekvenser, avslutar Alex Bergström ordförande i Kulturberedningen på SKR. ■

LÄS MER

(skriv in rubriken i din sökmotor för att hitta till materialet)

»Samverkan mellan skola och kulturskola«:

Skolverket och Kulturskolecentrums informationsmaterial. Vilka regler gäller för elever som går på kulturskola under skoldagen? Får elever gå ifrån lektioner för att vara med i kulturskolan? Kulturrådet och Skolverket reder ut vilka regler som gäller och hur ansvaret fördelas mellan skola och kulturskola.

»Skolverket – organisera samverkan mellan skola och kulturskola«:

Få klarhet i vad en huvudman eller kulturskolechef bör tänka på vid samverkan där barn och ungas rätt till kultur vägs in.

»SKR – samverkan mellan kulturskola och skola«:

SKR genomförde 2016 en enkätundersökning som besvarades av 213 kulturskolechefer. Resultaten har sammanfattats i en rapport.

»Kulturskoleundervisning på skoltid«:

Om kulturskolornas närvaro i den obligatoriska skolan, ett examensarbete vid Kungliga musikhögskolan 2020 - av Daniel Hedström

Kulturskola motion – riksdagen.se 2020/21

Eller sök på Kulturskola motion på riksdagen.se och välj riksmöte/årstal 2020/21 i vänstra menyn för att läsa alla senaste motionerna.

Den danska modellen:

Stk. 9. Efter anmodning fra forældrene, jf. § 54, kan skolens leder tillade, at en elev i begrænset omfang opfylder sin undervisningspligt ved at deltage i undervisning i en kommunal eller statsligt støttet musikskole eller ved eliteidrætsudøvelse i en idrætsforening

Sanna Andersson har jobbat som lärare i bild och form på Kulturskolan i Karlskoga i 24 år, och gillar att samarbeta.

GÖR SAKER IHOP

Samverkan över kommungränserna har blivit ett lyckokast – både för lärare och elever på kulturskolorna i Örebro län.

Att få träffa de andra bildlärarna ger ett vidare perspektiv. Det är otroligt bra, säger Sanna Andersson, bild- och formlärare på Kulturskolan i Karlskoga.

text & foto Ida Thunberg

PÅ TREDJE VÅNINGEN i ena flygeln på Karlskoga Kulturskola har Sanna Anderssons äldsta elevgrupp lektion, och skoj och skratt blandas med djup koncentration, noggranna penseldrag och nya kreativa verk. Väggarna är fyllda av målningar av olika slag. Mycket färg, mönster och former skapar en häftig och härlig miljö där eleverna samlas runt ett stort bord där de jobbar sida vid sida med sina olika projekt.

Sanna har jobbat här i 24 år, och hon har många gånger saknat att ha kollegor inom samma ämne. Hon jobbar för det mesta som ensam lärare i bild och form eftersom den andra Karlskogaläraren endast jobbar 25 procent och andra dagar än Sanna.

– Jag har förstås kollegor att ha sällskap med i fikarummet, men det är ju skillnad på mitt ämne och de större ämnena som stråk och blås

På tredje våningen på Karlskoga Kulturskola har den äldsta elevgruppen lektion och väggarna är fyllda av målningar av olika slag.

som har många lärare. Det kan kännas lite ensamt ibland, att inte ha någon att diskutera det egna ämnet med.

DÅ OCH DÅ GENOM ÅREN har hon träffat bild och form-lärare från andra kulturskolor i länet.

– Vi har haft gemensamma länsstudiedagar då vi har träffats och sagt att »vi borde göra någonting ihop«. Men alla har ju fullt upp med det dagliga. Det krävs att någon tar tag i det så att det blir tydligt.

Projektet Kulturskolesamverkan i Örebro län har därför blivit ett lyft, enligt Sanna. Inte minst det faktum att det nu finns en regional utvecklingsledare – Peter Tikkanen – som har en helhetsbild, och att det finns

»Det är ju skillnad på mitt ämne och de större ämnena som stråk och blås som har många lärare. Det kan kännas lite ensamt ibland.«

pengar avsatta till att kunna göra aktiviteter inom ramen för projektet.

De medverkande kommunerna är Örebro, Karlskoga, Lindesberg, Nora, Degerfors, Kumla, Hallsberg, Askersund, Lekeberg, Hällefors och Ljusnarsberg. Finansiellt stöd kommer via Kulturskolerådet med stöd från Allmänna arvsfonden, och ska användas under tre år för att fortsätta att utveckla den regionala samverkan.

INOM BILD OCH FORM har lärarna nu träffats flera gånger, bland annat på en tvådagars workshop tillsammans.

– När man får tid att träffas händer det saker. Vi lär oss så mycket av varandra! säger Sanna.
– Vi är ett jättebra gäng och alla månar →

Inspirerande och kul,
tyckte eleverna om de
anordnade träffarna med
andra kulturskolor i länet.

Bild och form-eleverna ser fram
emot fler gemensamma aktiviteter,
som en resa till Liljevalchs
vårsalong i Stockholm.

Ett resultat av mötet
med bild och formelever
och lärare från andra
skolor är att de elevernas
lektion numera är
80 minuter istället för
60 minuter.

om varandra. Att vi lärare har fått möjlighet att lära känna varandra bättre har också gjort att det har blivit enklare att ha kontakt även på egen hand genom att ringa och sms:a. Det här samarbetet är bara positivt.

CORONAPANDEMIN HAR TYVÄRR satt stopp för några planerade gemensamma aktiviteter med bild och form-eleverna från länets kulturskolor, som en resa till Liljevalchs vårsalong i Stockholm. Förhoppningen är dock att det ska genomföras till våren. En aktivitet som hann genomföras var att de äldre eleverna besökte Örebros kulturskola och fick en guidad rundtur på utomhusmuseet Open Art i staden. Efter den hade Karlskogaeleverna en workshop i kulturskolans lokaler med praktiskt arbete resten av dagen tillsammans med elever från Örebro och Lindesberg.

André Stjernberg, 17, Fina Saxin, 16, och Linnéa Bengtsson, 17, var tre av eleverna som var med på resan till Örebro.

»Det kollegiala lärandet är otroligt viktigt. När vi har setts uppstår så mycket bra samtal.

Ja, vi lär oss verkligen mycket av varandra.«

– Det var roligt att komma iväg och se hur deras lokaler såg ut, säger Fina, som har gått på bild och form på kulturskolan i Karlskoga i tio år.

André och Linnéa håller med.

– Det var inspirerande och kul! säger André.

– Och roligt att ha deras lärare under arbetet, tillägger Linnéa.

Ett konkret resultat av mötet med bild och form-elever och lärare från andra skolor i länet är att de äldre elevernas lektion numera är 80 minuter istället för 60 minuter som var fallet tidigare.

– Vi fick veta att andra hade längre lektioner och kände att det vore bra för oss också, och senare blev det så, säger Fina.

De tre Karlskogaeleverna hoppas på att samarbetet med andra skolor i Örebro län ska fortsätta.

– Det är jättebra att få inspiration från andra skolor och se vad som har funkat för dem, säger Fina.

Att uppleva Open Art tillsammans var också minnesvärt, enligt eleverna, och nu ser de fram emot Stockholmsresan till Liljevalchs som förhoppningsvis kan bli av till våren tillsammans med andra elever från länet.

– Det är ju väldigt kul att få göra en sådan grej – att se konst ihop, säger André.

ANNA LINDER ÄR BILD och form-lärare i Örebro och samordnare för samverkansarbetet i det egna ämnet. Hon delar Sanna Anderssons och Karlskogaelevernas positiva bild av det kommunöverskridande samarbetet:

– Vi är sju bild och form-lärare i Örebro medan flera andra i länet arbetar ensamma. Att ha ett samarbete betyder mycket både för de som är själva och för oss som är fler. Det är så lätt att man hamnar i samma spår, så det är oerhört nyttigt att ha kontakt och höra om andras utmaningar och lösningar, säger Anna Linder.

– Det kollegiala lärandet är otroligt viktigt. När vi har setts uppstår så mycket bra samtal. Ja, vi lär oss verkligen mycket av varandra.

Nu planeras för kommande läns-gemensamma aktiviteter, och på agendan finns utöver Stockholmsresan för de äldre även en aktivitet framöver för de lite yngre eleverna nästa höst.

– Vi har lång framförhållning men det tycker jag är bra. Det blir välplanerat och alla hinner vara delaktiga i planeringen, säger Anna Linder. ■

Henrik Olsson,
Hanna Zetterlund,
Micke Karlsson,
Thomas Sköldbörn
och Lasse Bertilsson
är lärare i Bollnäs
kulturskola.

KULTURSKOLAN MITT I BOLLNÄS

LANDET RUNT

Vad är det som skapar en välmående kulturskola?

I Bollnäs når kulturskolan många unga och det är nästan självklart att lärarna har heltidstjänster. Beror det på samarbetskultur, musikaliska traditioner eller kommunens storlek? På starka traditioner runt orkester, folkmusik och jazz? Oavsett vilket är resultatet en kulturskola med pondus.

text & foto David Berjlund

DET ÄR EN september-måndag med solsken och hög luft. Bollnäs centrum är glest befolkat, vid lekplatsen på Brotorget mitt i centrum leker några barn, men gaturöket Glada korven stänger vid sex och Nya konditoriet ännu lite tidigare.

Men Kulturhuset, ett par kvarter bort, är öppet: Folkets hus och musikskolehuset har byggts ihop, det rymmer bibliotek och fritidsgård, och precis intill finns museum och konsthall. En ung trumpetare går in genom kulturhusentrén, går sedan till höger och upp till salen där Bollnäs ungdomsorkester strax börjar öva.

Thomas Sköldbörn leder orkestern. Idag är de knappt 20, det är coronahöst, de sitter utspridda och spelar *Phantom of the Opera*. Efteråt berättar Thomas om en stark orkestradition i staden.

– Och ungdomsorkestern är äldst, den har funnits sedan

1960-talet, och marscherar på stan nästan varje lördag från maj till september.

DET ÄR EN BILD av kulturskolan mitt i staden. Det finns fler: siffrorna som visar att kulturskolan når en riktigt stor andel av de unga – i samarbetet med skolorna, i många ensembler, i vanliga kurser. Kulturskolans föreställningar som märks, lärarna som syns på skolorna.

Om detta berättar Thomas och några andra lärare när vi sitter i orkestersalen, lite tidigare på dagen. På väggen hänger bilder av dem som fått stipendium till minne av Åke »Stan« Hasselgård, Bollnäs-killen som gjorde en tragiskt kort men blixtrande internationell jazzkarriär på 1940-talet. Jazztraditionen har fortsatt vara stark i staden, folkmusi-

ken är också viktig, och lägger man till orkestrarna, några popnamn och någon rockklubb så är summan en stark lokal musikhistoria.

Det spelar förstås roll för kulturskolans arbete, kanske också för stoltheten som märks hos lärarna. Hanna Zetterlund är bild- och skapandepedagog, och jobbar gentemot skolorna.

– Vi bjuder in dem hit, och även det här läsåret är det en del som hakar på, faktiskt. Och det är jättekul

att få hit dem, många barn har föräldrar som inte går till bibblan eller har varit på kulturskolan.

HON ÄR ENSAM i sitt ämne, men känner sig inte alls ensam – hon jobbar ju tillsammans med sina kollegor.

Stråkpedagogen Lasse Bertilsson har haft

»Ungdomsorkestern är äldst, den har funnits sedan 1960-talet, och marscherar på stan nästan varje lördag från maj till september.«

THOMAS SKÖLDBÖRN

Bollnäs ungdomsorkester är en institution i staden, de marscherar spelande genom centrum nästan varje lördag mellan maj och september. Nu övar de med coronaavstånd.

»Känslan är att vi är viktiga«, säger Malin Pärleskog, om samarbetet med kommunens politiker.

Sångensemblen övar i Bollnäs Missionskyrka - med avstånd, ändå tigt.

suzukiundervisning här sedan tidigt 1980-tal. Han berättar om ensemblerna, och visar på de större sammanhangen:

– Man kan gå vidare till en stor symfoniorkester som är ett samarbete med andra kulturskolor i södra Hälsingland, säger han, och talar vidare om länssatsningar på både folkmusik och symfoniorkester.

Samspelet är i fokus. I ensemblerna förstås, men också i arbetslaget, och med andra aktörer.

När lärarna försöker beskriva vad som är speciellt med Bollnäs kulturskola handlar det väldigt snart om projekt de gör tillsammans, och om gemenskapen med kollegorna.

– Vi gör saker ihop, på fritiden, säger Hanna, och får medhåll av Thomas, som säger att gemenskap och samarbete förstås underlättas av att alla ses, här i huset.

– I en storstad är det säkert många som inte ser varann, säger han.

Här ses i princip alla lärare på personalmöte, varje vecka.

Det underlättas i sin tur av att nästan alla har heltidstjänster.

VÄNTA NU: »nästan alla har heltid«?

Det är ett politiskt mål, säger kulturskolechefen Malin Pärleskog först. Inför frågan om hur man faktiskt får till det ser hon konfunderad ut.

– Jaa ... de har sina elever, och är det brist på elever så åker de ut och raggar nya, och fyller tjänsterna.

Eller också använder man tjänstetrymmet för att förbättra verksamheten på annat sätt. När blåsorkestrarna tappade elever för något år sedan sa Malin att alla lärare som kunde skulle vara med där, för att det skulle bli tryggare och bättre för eleverna.

Det mötte ingen kritik, inte heller från de som beslutar om budgeten.

– Jag förklarade ju varför. Det blev färre elever, men bättre kvalitet.

Kulturskolan är politiskt viktig här, säger hon, och så har det varit länge. Kanske för

Bollnäs kulturskola

- Bollnäs kommun har ca 27 000 invånare. Ca 4500 av dem är mellan 5 och 19 år (dec 2018).
- Kulturskolan når ca 3000 barn och unga per år, genom projekt och skolkulturutbud, och i ämneskurser där hösten -20 drygt 700 går (ca 60% flickor). Ca 100 av dem är 8-åringar i förberedande undervisning, 130 står i kö.
- Äldrar: förberedande undervisning för elever i 2:an, vanliga ämneskurser från årskurs 3 (utom suzuki: från 5 år) t o m gymnasiet.
- Har ett 20-tal ensembler – bl a flera spelmannslag, stråkorkestrar, blåsorkestrar, jazz- och rockband – med ca 500 som deltar.
- 25 lärare anställda i kulturskolan.
- Ämnen: musik är största området (alla lärare utom 5 är musiklektörer). Piano och gitarr är största instrument, stråksidan också stark.
- Inom drama/teater finns 2-3 grupper.
- Dans för tonåringar inom Hälsinglands dansteater, ett samarbete med föreningen Dansoteket (nybörjardansare går till dansföreningar).
- Undervisningen i bild och skapande sker i samverkan med skolorna.
- Undervisning både efter och under skoltid (i samråd med skolans lärare och rektor), både på skolorna i kommunen och i Kulturhuset, både individuellt och i grupp.
- Avgifter: Gratis förberedande undervisning, andra kurser 350:-/termin och kurs (ensemblespel kostar inte extra). Suzuki: 500:-/termin. Syskonrabatt.
- Sorterar under kulturnämnden, nära samarbete med skolorna
- Är sedan 2006 en del av Södra Hälsinglands musik- och kulturskola, ett organiserat samarbete mellan Ovanåkers, Bollnäs och Söderhamns kulturskolor.

Lilla och unga spel-
manslaget Feltryck
övar. Det är rejält
tryck i felorna.

att det har funnits kulturin-
tresserade politiker, och för att
det har synts att kulturskolan
är en tillgång för kommunen.
Det betyder inte att hon alltid
har tillräcklig budget – nyss
fick de ta bort en gitarrläraryr-
tjänst, det sved och gjorde kön
till gitarr ännu längre – men
ändå:

– Politikerna tyck-
er att vi gör ett bra
jobb. Känslan är att
vi är viktiga, faktiskt.

KANSKE ÄR DET så att det
blir lättare att vara
bra när man är trygg.
Att de samarbeten
som förankrar kul-
turskolan i samhället
blir bättre om man inte behö-
ver vakta så mycket på sitt.

Malin säger att många sam-
arbeten »bara händer« – det
är en kultur, kan man kanske
säga, och kommunen är inte så
stor, folk pratar med varann.
Men ett avgörande samar-
bete är tydligt organiserat:
Södra Hälsinglands musik-
och kulturskola, där Bollnäs,

»Politikerna tycker
att vi gör ett bra
jobb. Känslan är
att vi är viktiga,
faktiskt.«

MALIN PÄRLENSKOG

Ovanåkers och Söderhamns
kulturskolor är med. De är
tre olika verksamheter, men
har ett formellt samarbete på
många nivåer. Inte minst lånar
de lärare av varann, i stället för
att göra småtjänster.

– Ovanåker har en drag-
spelslärare, så vi har kunnat ha
honom här, och så har
vi bytt mot en slag-
verkslärare, för det har
de ingen.

Cheferna träffas,
blir ett litet kollegium,
och synkar tjänster
och instrumentan-
vändning. Man gör
fortbildning ihop –
den blir bättre med tre
kommuners pengar i
potten – och tar del av varan-
dras verksamhet.

– Eftersom Ovanåker inte
har orkesterverksamhet i sam-
ma utsträckning sätter sig de
ungarna på bussen hit.

**Är det mest Ovanåker som
tjänar på det här?**

– Nej, vi får ju fulla orkest-
rar, och det blir roligare för
barnen.

TILL SLUT HANDLAR det om de unga.
Malin vill nå fler utlandsfödda,
och fler barn och unga med
funktionsvariationer, och visst,
tonåringarna slutar ofta, här
också.

Fast i Missionskyrkan, i an-
dra änden av stadens centrum,
övar kulturskolans sångensem-
ble nu i coronatider. Där kan
tjejerna – de flesta i gymnasie-
åldern – sprida ut sig. Stäm-
ningen blir tät ändå, när deras
starka röster fyller rummet, i
folklåtar, *Dona nobis pacem*
och *Shackles*. Musik gör ju
sånt: överbryggar avstånd och
löser bojar.

Tillbaka i Kulturhuset sedan
är det folkmusik överallt. Det
stora spelmanslaget spelar ve-
mod i långsam tretakt och en
våning upp leder Lasse Bertils-
son den väldigt unga och idag
lilla fiolgruppen Feltryck i låt
efter låt. Han visar, de följer,
det skevar ibland men de spelar
med kraft, och Lasse peppar:

– Du är ju duktig på Äppelbo
gånglåt, och då har vi ju någon
här som kan spela andrastäm-
man också! ■

SpeedAdmin

Du behöver inget annat

**SPEEDADMIN'S VÄG
TILL SVERIGE**

DIGITAL UNDERVISNING

Har kommit för
att stanna

